

Nr 44.

Ankom till Riksdagens kansli den 6 april 1911 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte hufvudtiteln gjorda framställning om anslag till sjukkasseväsendet. (4:e Afd.)

I den till innevarande års Riksdag aflättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t under sjätte hufvudtiteln uti punkten 16 föreslagit Riksdagen *dels* att till sjukkasseväsendets befrämjande å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag å 1,300,000 kronor; *dels och* medgifva, att från berörda anslag tillsvidare må utgå hvad som erfordras för att bereda registrerade sjukkassor statsbidrag i enlighet med de grunder och villkor, som innefattas i Riksdagens skrivelse den 2 juni 1910, nr 157; samt att af samma anslag tillsvidare jämväl må användas erforderliga medel, på sätt och i den utsträckning för Riksdagen tillkännagifvits, för bestridande af kostnaderna för sjukkassebyråns inom kommerskollegium verksamhet.

I detta ärende innehåller det vid statsverkspropositionen fogade protokollet öfver civilärenden den 13 januari 1911 följande:

»I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag har 1910 års Riksdag beslutat att i riksstaten för år 1911 uppföra ett belopp af 1,000,000 kronor att afsättas till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande.

Därjämte har Riksdagen, som i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af Eders Kungl. Maj:t framlagdt förslag för sin del beslutat lag om sjukkassor, medgifvit, att Eders Kungl. Maj:t finge för år 1911 af förenämnda afsätta medel använda hvad som erfordras för att bereda registrerade sjukkassor statsbidrag i enlighet med vissa närmare angifna grunder och villkor.

Slutligen har Riksdagen, på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit, *dels* beslutit, att kommerskollegium tillsvidare skulle vara tillsynsmyn-

dighet öfver sjukkasseväsendet i riket, samt att för ändamålet skulle, i anslutning till kollegii afdelning för arbetsstatistik, upprättas en särskild byrå, benämnd sjukkassebyrån, dit jämväl utarbetandet af sjukkasse- och olycksfallsstatistiken skulle förläggas, dels ock medgifvit, att af de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp finge under åren 1910 och 1911 användas erforderliga medel, på sätt och i den utsträckning det propositionen i ämnet bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 29 april 1910 utvisade, för bestridande af kostnaderna för den föreslagna sjukkassebyråns inom kommerskollegium organisation och verksamhet.

Lag om sjukkassor har sedermera utfärdats den 4 juli 1910, hvarjämte Eders Kungl. Maj:t samma dag i öfverensstämmelse med de af Riksdagen antagna grunder och föreskrifna villkor utfärdat kungörelse angående statsbidrag åt sjukkassor.

Kommerskollegium har nu i underdånig skrivelse den 5 december 1910 gjort framställning beträffande de anslag, som för år 1912 af statsmedel erfordras till sjukkasseväsendets främjande.

Härvid meddelar kollegium, att kollegium vid uppskattningen af det för ändamålet behöfliga anslaget storlek utgått från, att bidrag af statsmedel under år 1912 fortfarande skulle utgå i enlighet med de genom kungörelsen den 4 juli 1910 fastställda grunder samt att kollegium förutsatt, att kostnaderna för uppehållande af den inom kollegium inrättade sjukkassebyråns verksamhet fortfarande skulle utgå af samma medel som nyssnämnda bidrag.

Kollegium erinrar vidare, att de af chefen för civildepartementet för ändamålet tillkallade sakkunniga, hvilkas förslag blifvit i allt väsentligt af Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen godkändt, i sin den 15 september 1909 dagtecknade promemoria angående bidrag af statsmedel till sjukkasseverksamhetens främjande stannat i den förmodan, att det belopp, som för ifrågavarande ändamål kräfdes för år 1912, icke skulle komma att afsevärdt öfverskrida 1,300,000 kronor. De sakkunniga synas visserligen icke, anmärker kollegium, vid denna beräkning hafva tagit särskild hänsyn till kostnaderna för sjukkassebyråns verksamhet. Men äfven om, såsom kollegium finner sig böra för sin del tillstyrka, sistnämnda utgifter fortfarande, liksom för år 1911 blifvit bestämdt, skola utgå af samma anslag som bidragen till sjukkassorna, anser kollegium ändock det af de sakkunniga för år 1912 beräknade anslagsbeloppet för ändamålet tillräckligt. Med den erfarenhet i hithörande ämnen, som kollegium hittills varit i tillfälle att förvärfva, finner näm-

ligen kollegium öfvervägande sannolikhet tala för, att registreringen af sjukfassorna enligt den nya sjukfasselagen kommer att försiggå åtskilligt långsammare än hvad de sakkunniga vid sina beräkningar förutsatt.

Hvad beträffar kostnaderna för sjukfassebyråns verksamhet tillåter jag mig erinra, att i det för Riksdagen framlagda förslaget staten för sjukfassebyrån under år 1911 beräknades skola sluta å ett belopp af 42,400 kronor, hvartill emellertid vidare skulle komma kostnader för inspektionsresor samt för den föreslagna sjukfassenämndens sammanträden äfvensom nödiga medel i mån af behof till bestridande af tryckningskostnader och dylikt samt till aflönande af möjligen erforderlig ytterligare arbetshjälp. Kostnaderna skulle, såsom nämndt, utgå af de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukfassors bildande afsatta medel, dock att utgifterna för inspektionsresor samt för sjukfassenämndens sammanträden skulle utgå af det under sjätte hufvudtiteln uppförda anslaget till rese- och trakamentspenningar.

I öfverensstämmelse härmed har Eders Kungl. Maj:t också den 23 december 1910 meddelat bestämmelser i ämnet.

Uti sin underdåniga skrifvelse den 5 december 1910 anför nu kommerskollegium, att det i fråga om kostnaderna för sjukfassebyråns verksamhet icke är möjligt att på förhand, innan ännu den nya byråns egentliga verksamhet tagit början, närmare angifva dessa kostnader än som förut skett; och lärer i enlighet härmed hos Riksdagen böra begäras bemyndigande att använda erforderliga medel för upprätthållande af sjukfassebyråns verksamhet.

Emellertid har kommerskollegium i särskild underdånig skrifvelse den 28 november 1910, som till sin hufvudsakliga del kommer till behandling af chefen för finansdepartementet, gjort framställning om beredande från och med år 1912 af förbättrade löneförmåner och fastare anställning åt vissa hos kollegium anställda kvinnliga biträden, däribland de sex, som hafva sin verksamhet förlagd till sjukfassebyrån. Kollegii förslag innebär, att å sjukfassebyrån skulle anställas en kvinnlig bokhållare med en aflöning af 1,960 kronor samt fem kvinnliga bokhållare, enhvar med aflöning till belopp af 1,325 kronor. För beredande af tillfällig arfvodesförhöjning redan under år 1911 har kommerskollegium därjämte hemställt om fyllnad i anslaget till sjukfassebyrån för nämnda år med 800 kronor.

Efter att hafva erhållit kännedom om det förslag, som chefen för finansdepartementet har för afsikt att framlägga för Eders Kungl.

Maj:t beträffande den del af kommerskollegii kvinnliga personal, för hvars aflöning medel anvisas under sjunde hufvudtiteln, anser jag mig endast på det sätt böra förorda kommerskollegii framställning i nu förevarande del, att till förhöjning af de sex å sjukkassebyrån anställda kvinnliga skrif- och räknebiträdenas aflöning för år 1912 af de medel, som för uppehållande af byråns verksamhet kunna komma att beviljas, anvisas ett belopp af 800 kronor.

Såsom redan nämnts skola jämlikt Riksdagens beslut för år 1911 kostnaderna såväl för beredande af statsbidrag åt sjukkassor som för den nyinrättade sjukkassebyrån inom kollegium äfvensom de dit förlagda arbetena med olycksfalls- och sjukkassestatistiken utgå af de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp. Afsättning under denna utgiftstitel ägde för första gången rum i 1891 års statsreglering. I afvaktan på förslagen till lagstiftning angående försäkring för olycksfall i arbete samt angående sjukkassor hade nämligen 1890 års Riksdag, på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, beslutat att för angifna ändamål afsätta ett belopp af 100,000 kronor. Afsättning af medel för samma ändamål har sedermera ägt rum för hvart och ett af åren 1892—95 med 100,000 kronor, för hvart och ett af åren 1899—1904 med 250,000 kronor, för år 1905 med 350,000 kronor samt för hvart och ett af åren 1906—1910 med 500,000 kronor. Däremot skedde ingen dylik afsättning för åren 1896—98, enär då å dessa medel fanns ett betydande öfverskott.

Afsättningarna hafva alltjämt gjorts under samma titel, oaktadt en obligatorisk försäkring mot olycksfall i arbete, som bekant, aldrig kommit till stånd i vårt land. Medlen hafva därför uteslutande tagits i anspråk för förvaltningsbidrag åt sjukkassor i enlighet med de bestämmelser, som härom tid efter annan utfärdats, äfvensom till utarbetande och offentliggörande af årsredogörelser för sjukkasseväsendet i riket. Först från och med år 1905 hafva medlen kommit att användas för ett arbetarolycksfallsförsäkringen närstående ändamål. På Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning medgaf nämligen 1904 års Riksdag, att dessa medel jämväl finge i mån af behof användas till utarbetande och offentliggörande genom kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik, dit redan samma år arbetena med sjukkassestatistiken blifvit förlagda, af statistiska årsredogörelser för olycksfall i arbete.

I sitt utlåtande den 18 januari 1910 öfver de sakkunnigas förut åberopade promemoria angående bidrag af statsmedel till sjukkasseverksamhetens främjande uttalade sig statskontoret med afseende på

sättet för upptagande i statsregleringen af förevarande utgiftstitel för en sådan förändring härutinnan, att densamma i form af ett vanligt förslagsanslag inordnades bland de ordinarie anslagen under sjätte hufvudtiteln.

På i hufvudsak samma grunder, som af statskontoret anförts, säger sig äfven kommerskollegium i sin underdåniga skrifvelse den 5 december 1910 hålla före, att nödiga förutsättningar föreligga för uppförande å ordinarie stat under sjätte hufvudtiteln af ett förslagsanslag till statsbidrag åt sjukkassor. Däremot är kollegium i motsats till statskontoret af den mening, att berörda anslag bör vara afsedt icke blott för statsbidrag åt sjukkassor utan äfven för bestridande af de med sjukkassebyråns verksamhet äfvensom sjukkasse- och olycksfallsstatistikens utarbetande förenade kostnader. Äfven dessa utgifter betingas nämligen, anmärker kollegium, till allra största delen af den nya lagstiftningen angående sjukkassor och hvad därmed äger sammanhang och torde utgöra en nödvändig förutsättning för sagda lagstiftnings genomförande.

Då utgifterna för statsbidrag åt sjukkassor utgå enligt af Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen bestämda grunder oberoende af det belopp, som i riksstaten är uppfördt för ändamålet, och dessa utgifter dessutom äro af stadigvarande natur, synas nödiga förutsättningar föreligga för att å ordinarie stat uppföra ett förslagsanslag för ifrågavarande ändamål. Lika med kommerskollegium anser jag också, att från detta anslag lämpligen böra utgå kostnaderna för upprätthållande af sjukkassebyråns verksamhet, däri jämväl ingår sjukkasse- och olycksfallsstatistikens utarbetande. Hos Riksdagen synes sålunda böra begäras bemyndigande att tillsvidare använda anslaget på nu nämndt sätt. Anslagets storlek lärer, i öfverensstämmelse med hvad kommerskollegium hemställt, böra beräknas till 1,300,000 kronor.»

Då det förslagsanslag, hvarom nu är fråga, redan från början representerar ett stort belopp och lärer komma att för hvarje år afsevärdt ökas, därest den med sjukkasselagstiftningen afsedda utvecklingen af sjukkasseverksamheten kommer till stånd, synes det vara af vikt att från början tillse, att personer, hvilkas ekonomiska ställning är sådan, att de utan bistånd från statens sida böra kunna bära omsorgen om sin försäkring icke, eller åtminstone icke i mera utsträckt omfattning, komma i åtnjutande af statsbidragets fördelar. På grund af den ringa erfarenhet, som ännu föreligger i fråga om den af Riksdagen nästlidet år beslutade sjukkasselagen och dess verkningar, har utskottet emellertid

Utskottets
yttrande.

saknat anledning att nu yttra sig öfver huruvida Riksdagens beslut i detta ämne må innefatta tillfyllestgörande garantier i ofvannämnda afseende.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må
a) till sjukkasseväsendets befrämjande å ordinarie stat under sjätte hufvudtiteln uppföra ett förslagsanslag å 1,300,000 kronor; samt

b) medgifva,

1:o) att från berörda anslag tillsvidare må utgå hvad som erfordras för att bereda registrerade sjuk-kassor statsbidrag i enlighet med de grunder och villkor, som innefattas i Riksdagens skrivelse den 2 juni 1910, nr 157; samt

2:o) att af samma anslag tillsvidare jämväl må användas erforderliga medel, på sätt och i den utsträckning för Riksdagen tillkännagifvits, för bestri-dande af kostnaderna för sjukkassebyråns inom kommerskollegium verksamhet.

Stockholm den 6 april 1911.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservation

af herr *K. Starbäck*:

»Såväl under de förberedande åtgärderna för sjukkasseväsendets ordnande som under frågans behandling inom Riksdagens både utskott och kamrar har det från alla dem som kommit att sätta sig in i hvad saken gäller, framhållits att målet äfven för denna del af den sociala försäkringen vore införandet af en obligatorisk försäkringsform. Den

sakernas gestaltning, som genom 1910 års riksdagsbeslut, blef gällande är fördenskull att anse såsom en öfvergångsform. Under sådana omständigheter är det af stor vikt att tillse, att sådana bestämmelser, som måste anses lägga hinder i vägen för sjukkasseförsäkringens utveckling i obligatorisk riktning revideras, och om det kan befaras att ett uppskof härmed alltmera ökar dessa hinder, synes det mig, som om det borde ligga alla vänner af den obligatoriska försäkringen om hjärtat, att denna revision utan uppskof vidtages. Redan under debatten vid föregående års riksdag tillät jag mig påpeka att statsbidrag komme att utgå till sådana personer, som själfva borde besörja sin försäkring. Det enda villkor som fästats vid statsbidrags ernående och afser att härifrån utesluta sådana ekonomiskt väl situerade personer, innefattas i följande bestämmelse, »att i fråga om statsbidragets beräkning skall gälla, att statsbidraget, till den del detsamma utgår i förhållande till antalet medlemmar icke beräknas för medlem, hvilken tillförsäkrats — — — — — kontant sjukhjälp till belopp öfverstigande 4 kr. per dag — — — — —.»

Det är nu frågan huruvida denna bestämmelse är tillfyllestgörande. Enligt min mening är detta säkerligen icke fallet. Utan tvifvel finnes det åtskilliga kassor, i hvilka ett afsevärdt antal sådana medlemmar äro delägare, som befinna sig i den ekonomiska ställningen att för deras sjukförsäkring ej något statsbidrag borde utgå. Är detta redan nu förhållandet, så talar all sannolikhet för att detta medlemsantal med åren ökas, ja det finnes intet som hindrar att kassor bildas, afsedda endast för sådana mera burgna personer. Följden häraf är tydlig. Statsbidraget, kommer att år efter år ökas till förmån för andra än dem, för hvilka det uteslutande borde vara afsedt. Det är fara värdt, att denna af orsaker, som borde undanrödjas, beroende ökning snart nog kan komma att uppgå till högst betydande belopp, så mycket olämpligare, som just på det sociala försäkringsområdet framtiden kommer att ställa särdeles stora kraf på statskassan. Och det är dessutom att märka, att ju längre de nu gällande bestämmelserna få tillfälle att verka, och sålunda allt flera personer af den burgnare klassen komma att ställa sig i åtnjutande af ifrågavarande statsbidrag, desto svårare lär det ock blifva att en gång vidtaga en ändring, äfven om detta samtidigt visar sig allt nödvändigare.

Jag kan icke underlåta att här påpeka att i den danska lagen om »anerkendte Sygekasser» — och det danska sjukkassaväsendet har ju delvis åberopats såsom mönster för vårt och arbetar på frivillighetens grund — finnes i paragraf 6 följande bestämmelse: »Medlemmer av

anerkendte Sygekasser kunne kun følgende være: ubemidlede Arbejdere, Husmænd, Haandværkere og Næringsdrivende, lavt lønnede Bestillingsmænd og andre med de nævnte i økonomisk Henseende lige stillede Mænd og Kvinder.» Att detta är ett helt annat sätt att lösa det föreliggande spörsmålet än hvad som innebäres i den ofvan citerade svenska bestämmelsen är påtagligt. Hvilken form de bestämmelser böra få, som skola innebära tillfredsställande garantier för statsbidragets rätta användning, är naturligen för mig omöjligt att här söka angifva. Men då jag är öfvertygad om att det är stor fara i dröjsmål med den utredning, som skall medföra tillrättaläggandet af dessa bestämmelser, borde enligt min mening utskottets motivering haft följande lydelse:

»Då det förslagsanslag, hvarom nu är fråga, redan från början representerar ett stort belopp och läser komma att för hvarje år afsevärdt ökas, därest den med sjukkasselagstiftningen afsedda utvecklingen af sjukkasseverksamheten kommer till stånd, synes det vara af vikt att från början tillse, att statsbidrag från detta anslag icke må tillfalla personer, hvilkas ekonomiska ställning är sådan, att de utan bistånd från statens sida, böra bära omsorgen om sin försäkring. Med afseende härå böra vid statsbidragets åtnjutande fästas villkor, som utesluta sådana försäkringstagare. I saknad af utredning om inkomst- och förmögenhetsförhållandena hos medlemmarna inom de statsunderstödda sjukkassorna och utan erfarenhet af den från och med i år gällande sjukkasselagens verkningar har utskottet emellertid ej ägt möjlighet att föreslå i detta hänseende tillfredsställande garantier. Utskottet vill dock såsom sin mening uttala, att det är en särdeles trängande angelägenhet att en utredning rörande dessa frågor genom Kungl. Maj:ts försorg verkställas och därpå föranledda förslag för Riksdagen framläggas, på det en rationell begränsning af det till sjukkassorna utgående statsbidraget i tid må ernås.»

Det skulle här antecknas, att herr *A. Ekman* icke deltagit i förestående ärendes slutbehandling inom utskottet.